

KARDINAL GERHARD LUDWIG MÜLLER

Očiščenje templja

Teološki kriteriji za prenovo Cerkve in rimske kurije

Cerkvi gre za evangelij, za resnico, za zveličanje. Zgodovina preteklih dveh tisočletij nas uči: ko se Cerkev osvobodi svetnega mišljenja in vzorcev svetne oblasti, se vedno odpre pot za duhovno prenovo v Jezusu Kristusu, njeni glavi in življenjskem viru. Cerkev se v učenju, življenju in ureditvi zgleduje po službi (*ministerium*) apostolov, ne po gospodovanju (*dominium*) kraljev: »Nočemo gospodovati nad vašo vero, ampak smo sodelavci pri vašem veselju« (2 Kor 1,24).

To vidimo pri vseh poskusih prenove glave in udov, recimo pri gregorijanskem prenovitvenem gibanju v 11. stoletju, ko je šlo za svobodo Cerkve (*libertas Ecclesiae*), pri tridentinski prenovi v 16. stoletju, ali tudi pri razcvetu Cerkve na drugem vatikanskem koncilu, v katerega so se stekala svetopisemska, patristična, liturgična in ekleziološka prenovitvena gibanja 19. in 20. stoletja. Svetna oblast papeža ali knezoškofov je včasih prekrila duhovno poslanstvo Cerkve. V tej prepletenosti politične oblasti in duhovnega služenja se je neredko kazal poguben vpliv oblastiželjnega mišljenja. Še usodnejša pa je bila novoveška državna Cerkev v galikanizmu, febronianizmu in jožefinizmu kakor tudi kraljevski patronat v španskem in portugalskem svetnem cesarstvu s podreditvijo Cerkve državnemu režimu. Toda Cerkvi ne podeljujejo pomena družbeni sporazum, vloga krščanstva kot civilne religije ali stiki z nosilci

Card. Gerhard Ludwig Müller, Prefetto della Congregazione per la Dottrina della fede, Purificare il tempio. Criteri teologici per una riforma della Chiesa, v: L'Osservatore Romano (7 febbraio 2015). Prevedel Anton Štrukelj.

politične oblasti, temveč beseda zveličanja za ljudi, zlasti za uboge na obrobjih življenja.

Gospod je ustanovil Cerkev kot zakrament odrešenja za svet (prim. C 48), »da bi se vsi ljudje zveličali in prišli do spoznanja resnice« (1 Tim 2,4). Cerkev ne more razumeti sama sebe z merili moči, bogastva in prestiža ali pa se hoteti opravičiti pred svetom. Poglobitev v bistvo in poslanstvo Božje Cerkve je zato osnova in predpostavka za vsako pristno prenovo.

Vpričo človeškega odpovedovanja vedno znova obstaja skušnjava, da bi Cerkev poduhovili in jo predstavili v kraljestvo idealov in sanj – onkraj brezen skušnjave, greha, smrti in hudiča, kakor da nam ne bi bilo treba dospeti v veličastvo vstajenja po dolini križa in trpljenja. Cerkev – v neki analogiji z učlovečenjem Božje Besede – sestavlja notranjo edinost duhovnega občestva in vidne skupnosti. Cerkev kot znamenje in orodje odrešenja služi Božjemu Duhu, da bi nadaljevala Kristusovo delo med ljudmi. Zato velja: »Cerkev je hkrati sveta in vedno potrebna očiščevanja ter nikoli ne preneha s pokoro in prenavljanjem« (C 8).

V tem smislu je Benedikt XVI. govoril o potrebi, da se Cerkev odtrga od posvetnosti (Ent-weltlichung). Papež Frančišek se je tega lotil s témo o »ubogi Cerkvi za uboge«. Cerkev ne sme popustiti skušnjavi, da postane posvetna in se prilagodi sekularni družbi in življenju brez Boga.

Sveti oče je v svojem božičnem nagovoru 22. decembra 2014 poudaril prednost duhovnega cilja Cerkve pred zemeljskimi sredstvi, ki ne smejo postati sama sebi namen. Ta nagovor je duhovno svarilo in ogledalo za spraševanje vesti za celotno Cerkev. Kompas za prenovo ni velikost cerkvenega premoženja ali število zaposlenih v naših ustanovah, ampak duh ljubezni, v katerem Cerkev služi ljudem z oznanjevanjem, zakramenti in dobrodelnostjo. Prenova rimske kurije, ki je bila predmet razprav pred konklavom leta 2013, naj bo zgled za duhovno prenovo celotne Cerkve.

Rimska kurija ni profana upravna struktura, ampak je po svojem bistvu duhovna ustanova, zakoreninjena v posebnem poslanstvu Cerkve v Rimu, ki je posvečena z mučeništvom apostolov

Petra in Pavla. »Pri izvajanju svoje vrhovne, polne in neposredne oblasti nad vso Cerkvijo uporablja rimski škof urade rimske kurije, ki zato opravljajo svojo službo v njegovem imenu in oblasti v blagor Cerkve in na uslugo škofom« (Š 9). Drugi vatikanski koncil je na osnovi tega teološkega opisa spodbudil k času primerni novi organizaciji kurije. Strukturna ureditev in način delovanja kurije ima svoje merilo v posebnem poslanstvu rimskega škofa. Ta je »kot Petrov naslednik trajno ter vidno počelo in temelj edinosti tako škofov kakor množice vernikov« (C 23). Cerkev moremo razlikovati od kakšne zgolj človeške verske skupnosti samo v luči razodete vere. Tako tudi samo v veri razumemo, da imajo papež in škofje zakramentalno in odrešenje posredujoče polnomočje, ki nas povezuje z Bogom. To jih razlikuje od voditeljev, ki si jih verska skupnost sama izbira iz socioloških in organizacijskih razlogov.

V krajevni Cerkvi je od Svetega Duha postavljeni škof (prim. Apd 20,28) Kristusov namestnik in poslanec ter temelj edinosti, in seveda nikakor ne papežev delegat ali namestnik. Nauk o papeževem prvenstvu in o zbornosti škofov je kot izraz skupne skrbi za vso Cerkev treba razumeti kot občestvo Cerkva (*communio Ecclesiarum*). Zato odnosa med vesoljno in delno Cerkvijo ni mogoče dojeti s svetnimi oblikami organizacije. Vesoljna Cerkev ni poznejši seštevek delnih Cerkva, in tudi delne Cerkve niso pododdelki celotne Cerkve. Gre za notranje prepletanje celotne in delne Cerkve. Cerkev je eno samo Kristusovo telo, ki ga vodi in predstavlja škofovski zbor pod Petrom in z njim (*cum et sub Petro*).

Papež, v katerem je vidna edinost in nedeljenost škofovskega zbora in celotne Cerkve, deluje kot škof krajevne rimske Cerkve. Prvenstvo je za vedno povezano z rimsko Cerkvijo po delovanju apostola Petra kot rimskega škofa in predvsem po njegovem mučeništvu. Kakor je »škof v Cerkvi in Cerkev v škofu« (Ciprijan *ep.* 66,8), tako tudi rimski škof nikoli ni pastir vesoljne Cerkve brez svoje povezanosti z rimsko Cerkvijo. Kakor glave ni mogoče ločiti od telesa, tako je tudi povezanost rimskega škofa neločljiva z rimsko Cerkvijo. Papež vedno izvaja prvenstvo skupaj z rimsko Cerkvijo. Kot vidna glava rimske Cerkve je papež hkrati vidna

glava celotne Cerkve. Zaradi posebne avtoritete njene ustanovitve po Petru in Pavlu (*propter potentioorem principalitatem*) mora vsaka druga Cerkev v apostolski veri soglašati z rimsko Cerkvijo (prim. Irenej Lyonski, *Adv. haer.* III,3,3,2). Tako so značilnosti ene, svete, katoliške in apostolske Cerkve še močnejše (*a fortiori*) uresničene v rimski Cerkvi. Ta se že od nekdaj imenuje tudi sveta rimska Cerkev – ne zaradi subjektivne svetosti svoje glave in svojih udov, ampak zaradi svetosti svojega posebnega poslanstva, ki je v tem, da neokrnjeno ohranja in zvesto predaja naprej apostolsko izročilo, *depositum fidei*. Prvenstvo rimske Cerkve nima nič opraviti s kakšnim gospodovanjem nad drugimi Cerkvami. Po svoji naravi to prvenstvo obstaja v »predsedovanju ljubezni« (Ignacij Antiohijski, *Rom. prol.*), v služenju edinosti vere in občestva vseh Cerkva, v blagor vsega človeštva.

Papež svoje vesoljno pastirsko služenje izvršuje osebno in neposredno, ker je v svoji osebi naslednik Petra, na katerem je Gospod zgradil svojo Cerkev. A to opravlja tudi s podporo, ki mu jo daje rimska kurija. V teku zgodovine se je iz škofov podrejenih rimskih škofij in pomembnih duhovnikov in diakonov rimske Cerkve izoblikoval kardinalski zbor. Kakor se v škofiji duhovniški zbor, ki ga zastopa duhovniški svet, vede do škofa, podobno je tudi kardinalski zbor nekakšen »duhovniški« zbor za papeža v njegovi vesoljni pastirski službi. Odločitev Janeza XXIII., da naj tudi kurijski kardinali prejmejo škofovsko posvečenje, ustreza njihovi uvrstitvi v zbor škofov, kar ni nepomembno zlasti ob obiskih škofov *ad limina*.

Pri vseh zgodovinskih spremembah se je uveljavila osnovna misel, da rimska kurija v obliki zbora kardinalov podpira vesoljno papeževo pastirsko in učiteljsko nalogo. Večje skupine kardinalov in nekateri škofje, ki jih imenuje papež, sestavljajo rimske kongregacije, katerim je dodeljeno posebno področje. Rimska kurija v jedru obstaja iz kongregacij, papeških svetov in sodišč. Sestavlja vmesno instanco med papežem in škofi, ker je s škofovsko zbornostjo vzpostavljena neposredna povezava med papežem in vsakim posameznim škofom. Kardinali in škofje podpirajo papeža pri njegovem služenju katoliški edinosti in mu zagotavljajo ustrezna

sredstva za opravljanje njegove pastirske in učiteljske službe. V okviru svoje naloge in svoje odločujoče pristojnosti kardinali prefekti jamčijo sodelovanje članov, svetovalcev, sodelavcev dikasterija in podrejenih komisij. Pred papežem zagovarjajo svoje posvetovalne in delovne sadove. Dejavnost kurije papeža nikakor ne omejuje, ampak le podpira v prvenstvu, ki mu je zaupano kot Petrovemu nasledniku za svetovno Cerkev.

Način dela rimske kurije je zboren – v analogiji s kolegialnostjo duhovniškega zbora pod vodstvom njihovega škofa. Prefekt je le voditelj in predstavnik, medtem ko imajo očetje na zborovanju kongregacije isto odgovornost za blagor celotne Cerkve. Za prenovo kurije je pomembno, da se kurija pojmuje kot duhovna družina. Sodelovanje, medsebojna skrb, molitev in evharistija, duhovne vaje, sodelovanje v pastoralni in oznanjevanju dajejo delu duhovni pečat in potrebno pastoralno osnovno usmerjenost.

V tej povezavi je pomembno rimsko kurijo razlikovati od civilnih ustanov vatikanske države, katerih organizacija je bolj podvržena postavam državne uprave in ki jamčijo politično neodvisnost Cerkve. Tudi škofovska sinoda strogo vzeto ni del rimske kurije. Je izraz zbornosti škofov v občestvu s papežem in pod njegovim vodstvom. Rimska kurija pa pomaga papežu v izvajanju njegovega prvenstva za vse Cerkve. Formalno se kurija in škofovska sinoda razlikujeta tudi v tem, da kurija podpira papeža v njegovem služenju edinosti, medtem kot škofovska sinoda izraža katoliškost Cerkve. Vsi škofje so namreč deležni skrbi za vse Cerkve. Konkretno se obe poslanstvi prepletata, ker se sinode po pravilu udeležujejo voditelji rimskih dikasterijev in mnogi udeleženci sinode so tudi člani kongregacij in papeških svetov.

Škofovska sinoda, škofovske konference in druge povezave škofov spadajo v drugo teološko kategorijo kakor rimska kurija. Samo kdor se giblje v miselnih vzorcih oblasti, vpliva in veljave, napravlja iz organizacijske medsebojnosti prvenstva in škofovstva spor za pristojnosti. Sveti Duh, kateremu se nikdar ne smemo zapreti, ustvarja harmonijo med poli edinosti in različnosti, med vesoljno Cerkvijo in delnimi Cerkvami, kakor tudi v delnih Cerkvah

samih. Duh sveta pa nasprotno seje spor in nezaupanje. Zdrava decentralizacija ne more pomeniti, da zdaj škofovske konference dobijo več »oblasti«, ampak da izvajajo pristno odgovornost, ki jim pripada na osnovi škofovskega učiteljskega in vodstvenega polnomočja njihovih članov, seveda vedno v edinosti s papeževim prvenstvom in rimsko kurijo.

Pristna prenova kurije in Cerkve ima za cilj, da močnejše osvetli poslanstvo papeža in Cerkve v današnji in jutrišnji svet. Cerkev se čuti izzvana od svetovnega sekularizma, ki opredeljuje človeka brez Boga z doslej nepoznano radikalnostjo, mu zapira vrata do presežnosti in mu pod nogami spodmika tla človečnosti. V diktaturi relativizma (Benedikt XVI.) in v globalizaciji ravnodušnosti (papež Frančišek) se izgublajo meje med resnico in lažjo kakor tudi med dobrim in zlim. Izziv za nosilce cerkvenih služb in za člane Cerkve je v tem, da se ne pustijo okužiti od svetnih bolezni, oz. da ozdravijo. Da bi v Cerkvi za vsakega človeka zasijalo Božje veličastvo kot luč, zato papež Frančišek »duhovno očiščuje tempelj«, kar je boleče in osvobajajoče hkrati. Kaj naj prinese prenova kurije in Cerkve, se nam lahko posveti, če se kakor učenci spomnimo na besedo Svetega pisma: »Gorečnost za tvojo hišo me razjeda« (Jn 2,17).